

Móra Ferenc beszámolt a szegedi egyetemen a szegedkörnyéki ásatások eredményéről

„Az Égei-tenger partjain kivirágzó kultúrát a magyar Alföld adta tovább Európának”

(A Délmagyarország munkatársától.) Móra Ferenc, a szegedi múzeum igazgatója, pénteken este a szegedi egyetem aulájában megismételte azt a nagyjelentőségű előadását, amelyet néhány nappal ezelőtt Budapesten, az Országos Régészeti Társulatban tartott a szegedkörnyéki ásatásokról. Móra előadása iránt Szegeden is nagy érdeklődés nyilvánult meg. Az egyetem auláját zsúfolásig megtöltötte az érdeklődő közönség, amelynek soraiban ott láttuk az egyetem tanárainak nagy részét, a város társadalmának vezető előkelőségeit, igen sok egyetemi hallgatót, középiskolai tanárt, tanítót stb.

Hat óra után néhány perccel érkezett meg az aulába Móra Ferenc dr. *Kerékgyártó*, az Egyetem Barátai Egyesületének titkára kíséretében. Kerékgyártó az egyesület nevében üdvözölte az előadás közönségét és Mórát, majd felkérte előadásának megtartására.

Móra Ferenc a közönség lelkes tapsai közben lépett az előadói emelvényre és azzal kezdte előadását, hogy annyifelé kell szerte az országban előadást tartania mostanában, hogy városa községével a legritkábban érintkezhetik. Az *Egyetem Barátai Egyesületének* felkérésére mégis örömmel vállalkozott arra, hogy ezt az előadást megtartsa, mert úgy érzi, hogy a régészet ügyének és az ásatások ügyének tesz vele szolgálatot. Derűkeltő humorral mesélte ezután el, hogy a szegedkörnyéki ásatások híre hogyan torzult és színesedett *fantasztikus szeszációnál* a külföldi sajtó híradásai nyomán, majd arról az érzéketlenségről beszélt, amelyet a magyar paraszt és a magyar ur tanusít a régiségek iránt.

Az állandó derűltséggel fogadott bevezetés után megkezdte Móra az elmúlt két és fél évszázad történetének ismertetését.

— Nem szeretem a statisztikát, nem is igen hiszek benne — mondotta —, hiszen csináltam magam is eleget, de azért most mégis úgy érzem, hogy néhány statisztikai adattal kell megvilágítanom ezeknek az ásatásoknak a jelentőségét. A szegedi múzeum negyvenhat éve áll fenn.

Negyvenhárom év alatt tízenegy helyen 112 sírt tárt fel, a legutóbbi két és fél év alatt pedig tízenhét helyen 1443 sírt.

Negyvenhárom év alatt 461 edény került a múzeum körzetéből a múzeum gyűjteményébe, most pedig, csak a két hónapig tartó szőregi ásatás negyvenhárom edénnyel gazdagította a gyűjteményt. Ez nem akar lebecsülni a múzeum szolgálatában töltöttem, mert állítom, hogy *érdemes régész nincs a világon, csak szerencsés régész van*. Itt, Szeged környékén, különben könnyű szerencsésnek lenni, mert az Alföld igen gazdag régészeti kincsekben, amelyeknek

kilencvenhat százaléka még ma-napság is elpusztul részint a nép tudatlansága, részint az intelligencia indolenciája miatt.

Az ásatások eredményességét a múzeum és a magyar régészet elsősorban a város bőkezűségének és dr. Gaál Endre kultúratanácsnok megértésének köszönheti, mert a város ma egy év alatt többet áldoz kémiai szerekre, mint amennyit azelőtt egy év alatt az ásatásokra elköltött.

Móra ezután részletesen ismertetette a szőregi, a kundombi, a kiszombori, a kishomoki és a nagyszéksői ásatások történetét.

Szőregen,

amely a legrégebbi magyar falvak közül való, már a múzeum első igazgatója, Reizner János is ásatott, de ő nem régi sírokat keresett, hanem a régi szőregi apátság romjait. Ásatás közben talált néhány sírt, de nem tulajdonított azoknak nagyobb jelentőséget. A mu-

zeumban őrzött régészeti leletek alapján határozta el Móra, hogy tovább folytatja a szőregi őstemető feltárását. A nyomokból megállapította, hogy a hatalmas kiterjedésű temető centruma a Sziv-uccában van, ahol

hét telken 183 sírt

tárt fel. Valamennyiben zsugorított csontvázak és igen ritka kőedények voltak. Talált öt olyan sírt is, amelyben

fazékkoporsó volt ujszülött, vagy elvetélt csecsemők csontvázának maradványaival.

A fazékba való temetkezés még ma is divatos a primitívebb népeknél, de nyoma megtalálható a palócoknál, sőt a kulturcentrumoktól közlekedésileg messzebbfekvő magyaroknál is. Leginkább a keresztelés nélkül elhalt gyerekeket temetik el ládába, vagy edénybe. Ezek a szőregi ásatások, a sírokból talált mellékletek megdöntötték azt a felfogást, amely szerint a kultúra nyugat és észak felől szivárgott le a jelenlegi magyar Alföldre, sőt kétséghatárát bizonyítékokat produkáltak az ásatások arra, hogy

az Égei-tenger partjain kivirágzó kultúrát a Duna és a Tisza völgye adta tovább Európának.

A szőregi ásatásokat ezután vetített fényképekkel illusztrálta Móra. Bemutatta a feltárt sírokat zsugorított csontvázait, a sírokból talált hatalmas méretű és szép formájú négyezer éves kőedényeket, a mellékleteket, a bögréket, korsókat, tálakat stb.

A szőregi képek levetítése és elmagyarázása után

a kundombi ásatások

eredményét ismertetette. 283 ezerhatszáz esztendősi sírt tárt itt föl, amelyek között feltü-

Fajvédő ujságíró »világnézeti sajtópöre« a primadonna afférje és kibékülése ügyében

A Zöldhelyi-Jávor-ügyben felmentették a kurzusújság munkatársát

Színházi sajtópör a szegedi törvényszéken

(A Délmagyarország munkatársától.) A szegedi kurzuslapban 1928 január 6-án »Vérfigyaszto zsidóság a Kass-kávéházban« címmel cikk jelent meg, amely az emlékeztető Zöldhelyi-Jávor-afférral foglalkozott. A cikk szerint Jávor nem inzultálta Zöldhelyi Annát, aki az egész históriát csak azért találta ki, hogy mint kissé elhanyagolt primadonna magát reklámozza a zsidóság előtt.

Zöldhelyi Anna feljelentésére eljárás indult meg Puskás Jenő, a kurzuslap akkori munkatársa ellen, aki a főtárgyaláson tagadta bűnösségét és azzal védekezett, hogy a cikket közérdekből írta. Tanuk kihallgatását kérte, amit a bíróság el is rendelt.

A sajtópör folytatása pénteken volt a Vild-tanács előtt, amelyre a színház művészgárdája majdnem teljes számban felvonult.

A főtárgyaláson „teli ház” volt végig

és a komoly falak között már régóta játszódtak le olyan derűs jelenetek, mint ezen a tárgyaláson. A megjelent tanuk egy-egy megjegyzése viharos derűtséget váltott ki a hallgatóság köréből, úgyhogy az egyébként végtelen türelmes Vild tanácselnök egyszer a terem kiürítését is kilátásba helyezte.

A tanukihallgatás kezdete előtt ismertetik, hogy Zöldhelyi Anna sürgőnyt küldött, amely szerint *betegsége miatt nem jelenhet meg a tárgyaláson*. A vádlott nem ragaszkodott sem Zöldhelyi, sem Bilicsi és Jávor kihallgatásához, de dr. Burger Béla, aki Zöldhelyi Annát képviselte, a tanuk kihallgatását is kérte.

Sikertelen békítési kísérletek után

először Fodor Jenő helyettes polgármestert

hívatla ki a bíróság. Elmondta Fodor Jenő,

PATZAUER
RUM
LIKÖR KONYAK

nően kevés volt a férfi sir, de minden sirban, még a legszegényebben is volt csirke- vagy disznócsont melléklet, annak az ételnek a maradványa, amelyet a halott mellé tettek utra-valóul a másvilágra. Rengeteg tojáshejat is találtak a sírokból és igen értékes bronz- és ezüstékszereket.

Kiszomborban

790 négyzetméternyi területen 455 sírt találtak, jázig, gepida és Szent László korabeli magyar sírokat.

Ez a temető évezredek óta temetője az itt élő népeknek. Először a jázigok temetkeztek itt. Amikor elpusztult ez a nép, a falut is, a temetőt is befutta homokkal az alföldi szél és az utánuk jövő gepidák már pusztát találtak az egykori lakótelep helyén. Amikor azután sírt ástak halottjaiknak, megtalálták az elődök sírjait, *kidobálták belőlük a csontvázakat és saját halottjukat temették a régi sírba*. De elpusztultak a gepidák is, hogy helyet adjanak a magyaroknak. Szent László nyilasait találta meg Móra ezekben a sírokból. *Egyik-másik magyar vitéz ujján gepida gyűrű volt*, bizonyossággal annak, hogy már Szent László magyarjai is foglalkoztak »régészettel«. A régi sírokból talált ékszereket eltették emlékebe és viselték holtig, amikor azok visszerültek ismét a sírokba.

Végül

a nagyszéksői aranyelet

történetét ismertetette Móra és bemutatta a közönségnek a lelet értékesebb darabjait.

Az előadás két teljes óráig tartott, de a közönség változatlan érdeklődéssel hallgatta végig és amikor Móra közvetlen humorral befejezte mondanivalóját, a közönség percekig tartó tapsal és éljenzéssel honorálta az élvezetes és mindvégig érdekes előadást.

hogy egy napon Zöldhelyi feldúlt arccal rohant be hivatali szobájába, mint az akkori intendánshoz és panaszt emelt Jávor ellen, aki állítólag őt megütötte. Szólt Tarnay Ernő igazgatónak, hogy az affért utalja a színházi törvényszék elé.

Dr. Schaffer Lajos szavazóbíró: Piros volt az arca Zöldhelyi Annának, amikor a helyettes polgármester urnál megjelent?

Fodor Jenő: Pirosnak piros volt, de hogy mitől, azt már nem tudom. (Derűltség.)

Görög Sándor színházi iflkártól!

különösen a színházi törvényszék tárgyalásának lefolytatásáról érdeklődik a bíróság. Elmondja, hogy a tárgyalás végén *összebarátkoztak és meg-bocsájtottak egymásnak*, de az, hogy Jávor átkölte volna és »vikipusztit« nyomott volna Zöldhelyi Anna ajkára, az niúcsen a tárgyalás jegyzőkönyvében megörökítve.

Gallyas István

a kassbéli botrány

részleteiről beszél, amelyekről csak hallomásból értesült.

— Jó hangulatban ült ott egy társaság Zöldhelyi asztala mellett, amelynek tagjai *antiszemita megjegyzéseket tettek*. Zöldhelyi ezt kikérte magának azzal, hogy fajtáját nem engedi megsérteni.

Elmondotta ezután, hogy látta Zöldhelyit, amint *magánkivül rohant Fodor Jenőhöz*, akinek elpanaszolta, hogy Jávor megütötte.

Miután a Gallyas által említett társaságban arról volt szó, hogy egy tisztet állítólag ugrattak azért, mert *zsidó leányt a menyasszonya*, dr. Schaffer Lajos szavazóbíró megkérdezte Gallyast, van-e tudomása arról, hogy az illető tiszt provokáltatott-e valakit menyasszonyának kiellengéreztetése miatt.